

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio secunda. Vtrum sine gratia possit homo aliquod bonum facere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

QVÆSTIO PRIMA.

Verum sine gratia possit homo cognoscere
aliquam veritatem.

Tho. 1. 2. q. 109. ar. 1.

Circa distinctionem istam primò queritur, vtrum sine gratia possit homo cognoscere aliquam veritatem. Et videtur quòd non, quia sicut se habet sensus ad sensibilia, sic intellectus ad intelligibilia. Sed sensus visus qui inter omnes est nobilissimus nihil potest videre sine extrinseco lumine, ergo nec intellectus potest aliquid intelligere sine aliquo lumine superaddito, quòd est gratis datum.

Item factior est via cognoscendi aliquid per doctrinam quam per inuentionem, sed nullus potest acquirere scientiam veritatis per doctrinam exterius, nisi Deus doceat interius (vt dicit Aug. lib. de magistro) ergo multò minus per inuentionem, & sic nullo modo.

3 IN contrarium est, quia si absq; gratia nò possemus aliquid verum intelligere nullum nostrum intelligere esset purè naturale, & ita intellectus secundum se caret propria operatione quòd est inconueniens, ergo &c.

4 **RESPONSIO.** gratia dupliciter accipitur, vno modo pro gratia Dei prouidentia, qua gratis omnibus rebus impendit ea quæ ipsis conueniunt. Alio modo accipitur gratia pro habituali dono recepto in anima. Primo modo nulli est dubium quòd sine gratia Dei non possumus quicquam verum intelligere, quia sine intellectu què Deus homini dedit ex sua prouidentia tanquam aliquid necessarium ad finem suum nihil intelligere possumus, si autem accipitur gratia pro dono habituali aut illud erit gratum faciens vel solum gratis datum. Si primo modo sic dicendum est quòd sine gratia possumus quocumque verum intelligere, quia talis gratia vel est idem quòd charitas vel non est sine charitate, sed sine charitate possumus quocumque verum intelligere, ergo & sine tali gratia. Minor probatur, quia perfectio prioris nò dependet à perfectione posterioris, propter quod intellectus ad intelligendum verum nò requirit gratiam quæ perfectio voluntatis ponitur. Et hoc est quòd dicit Aug. 1. lib. retractionum nò approbo quòd in oratione dixi Deus qui non nisi mundos scire verum voluisti. Responderi enim potest multos etiam nò mundos multa vera scire, sed per gratiam homo mundus efficitur.

5 Si autem gratia vocetur quocumque habituale donum gratis datum quòd potest esse commune bonis & malis, sic distinguendum est de veritate, quia quædam veritas est de sensibilibus & ex sensibilibus deducta, quædam verò quæ nec est in sensibilibus, nec ex sensibilibus deduci potest. Primam veritatem potest intellectus intelligere absq; dono quocumque supernaturali gratis dato, quia quilibet potentia potest in obiectum sibi proportionatum absque quocumque extrinseco, sed obiectum proportionatum nostro intellectui est veritas in sensibilibus & ab eis deducta, sicut intellectus noster est quoddam intellectuum cum sensitiuo, ergo talem veritatem potest intelligere intellectus noster sine quocumque ad. lito. Si autem sit veritas quæ nec sit in sensibilibus, nec ab eis potest deduci vt sunt multa quæ si de tenemus, sic talis veritas potest cognosci dupliciter. Vno modo cognitione intuitiua vel scientifica. Alio modo cognitione coniecturali, vel per modum qualiscumque assensus. Primam cognitionem non potest habere intellectus viatoris ex se de veritate supernaturali, cuius ratio est, quia omnis talis cognitio, vel est alicuius per se, & in se notio, & est cognitio intuitiua, vel deduci potest ex per se notis, si sit cognitio scientifica, sed talis veritas supernaturalis nò est intellectui viatoris quantum ad modum cognitionis naturalis de se & in se nota, nec ex per se notis nobis potest deduci, vt plenius declaratum fuit in primo libro, ergo de tali veritate nò potest intellectus viatoris de se habere cognitionem intuitiuam vel scientificam.

et p. 1.

6 Si autem loquamur de cognitione quæ est qualiscumque assensus ex coniectura vel autoritate dicentis, sic videtur esse dicendum, quòd sine quocumque habitu supernaturali potest intellectus noster veritati articulorum

assentire. Quòd patet primò, quia illi veritati potest intellectus noster assentire, ad cuius obiectum habet motuum, & si non necessarium, tamen probabile & persuasiuum. Assentimus enim multis, de quibus non habemus necessariam rationem, sed valde tenuem coniecturam, sed ad assentiendum veritati supernaturali sine quocumque habitu habemus motuum probabile & persuasiuum, vt bi gratia, quum Christus doceret se esse verum Deum, & ad confirmationem suæ doctrine faceret signa quæ solus Deus potest facere, sicut ipse dixit, si mihi non vultis credere, operibus credite: talia signa poterant inclinare intellectum ad credendum ipsum esse Deum. Vnde & doctores dicunt quòd demones crediderunt Christum esse Deum, non per habitum infusum, sed ex apparentia figurarum, quare &c.

7 Item credere est assentire alicui vero non propter se, sed propter autoritatem dicentis: sed ad hoc nò videtur aliquis necessarius habitus, credo enim pluriam futuram quia ita dicit Astrologus & credo Deum incarnatū, quia ita dicit scriptura, quam puto secundum autoritatem ecclesie à Deo inspiratam, quare &c. Item non requiritur habitus, nisi vt eleuaret potentiam, sed istud non est necessarium, quia quantum sit super facultatem naturalem intellectus nostri clarè intelligere veritatem articulorum, tamen non est super facultatem eius assentire ei ex autoritate alterius. Multis enim assentimus ex dictis sapientium quæ non clarè intelligimus. Item secundum doctores, hereticus discredens solum vnum articulum caret habitu fidei infusæ, & tamen assentit aliis articulis: ergo non videtur necessarium quòd ponamus habitum infusum ad assentiendum veritati articulorum. Et si dicatur, ergo nò des superfluit. Dicendum quòd nò, quia etsi non sit necessaria propter assensum absolute acceptum, est tamen necessaria ad hoc, vt intellectus veritati articulorum, & assentiat facilliter contra intellectus duritiam, & si miter ac disere contra intellectus errorem, quia vnusquisque habitus, sicut inclinatur ad proprium obiectum, sic facit resutare contraria.

8 AD primum argumentum dicendum quòd lumen extrinsecum non requiritur ad visionem corporalem ex parte visus, tanquam aliquid cooperans visui ad videndum, sed requiritur tanquam dispositio medii & organi ad recipiendum speciem coloris vel ipsam visionem, quæ non potest esse nisi diaphana acta illuminata. Vnde & alii sensus lumen non requirunt ad cognoscendum proprium obiectum, quòd sine lumine extrinseco presentia liter habere possent. Et similiter est circa intellectum, cuius obiectum potest presens esse sine quocumque dono habituali superaddito.

9 Ad secundum dicendum quòd secundum August. ibidem, ille qui docet similis est illi qui mouet digitum ad ostendendum visui, qui tamen virtutem visiuam non confert videnti, & homo potest exterius verba profert, quæ sunt signa veritatis, non tamen vim intelligendi veritatem præbet, sed est à solo Deo: pro tanto ergo Deus dicitur interius docere quòd vim intelligendi in nobis causat, & non ex hoc quòd in cognitione cuiuslibet veritatis nouum lumen infundat.

QVÆSTIO SECVNDA.

Verum sine gratia possit homo aliquod
bonum facere.

Tho. 1. 2. q. 109. ar. 2.

Secundò queritur, vtrum sine gratia possit homo aliud quod bonum facere. Et videtur quòd non, quia cognitio boni præcedit operationem eiusdem: sed cogitare bonum non possumus sine gratia. 1. Corin. 1. Non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est, ergo nec facere.

2 Item Ioan. 15. sine me nihil potestis facere, sed Deus habitat in nobis per gratiam, ergo sine gratia non possumus in opus bonum.

3 IN contrarium est, quia sicut se habet intellectus ad cognitionem veri, sic voluntas ad eius amorem & potentia operatiua ad eius executionem, sed sine gratia potest

intela

intellectus cognoscere verum, ut itam dictum est supra: ergo & voluntas appetere bonum & facere.

RESPONSIO. Opus aliquod potest esse bonum dupliciter. Vno modo bonitate morali, quae est ex conformitate ad rectam rationem, ut patet infra. d. 38. q. 1. nu. 7. Alio modo bonitate meritoria. Primo modo potest homo sine gratia bonum opus, quia ubi sunt principia sufficientia alicuius operationis, ibi potest esse & illa operatio, sed in homine absque gratia sunt sufficientia principia bonae operationis morales: quare &c. Minor probatur, quia recta ratio agibilia, & voluntas per eam recta sufficientur ad bonam operationem moralem, haec autem sunt in homine sine gratia, ergo &c. De opere autem meritorio dicendum quod in tale opus non potest homo sine gratia, quia omne meritum vitae aeternae vel est de condigno, vel de congruo. Sed meritum de condigno ininitur valori operis, qui est gratia habitualis: meritum vero de congruo ininitur libertati divinae, quae etiam gratia dicitur secundum unam acceptionem gratiae, ut dictum fuit supra, dist. 26. quaest. 3. ergo nullum meritum nec de condigno nec de congruo potest esse sine gratia altero duorum modorum accepta: & in hoc erravit Pelagius dicens liberum arbitrium sufficere ad merendum sine gratia, quod non est verum, quantum per se sufficit ad elicendum opus morale bonum ex genere, sine & circumstantiis. Per hoc autem quod dicitur per se, non excluditur generalis influenza Dei qua rerum principia in esse conservat, sine qua nihil esset aut fieret. Et sic intelligitur illud Iohannis. 15. sine me nihil potestis facere: & illud. 1. Corin. 3. non sumus sufficientes cogitare, &c. vel intelligitur de cogitatione eorum quae ad finem pertinent, ad quae & si possumus attingere sine quocunque dono habituali, non tamen sufficienter, quia non facilliter, nec firmiter, ut patuit supra immediate.

PER HOC patet responsio ad argumenta in contrarium.

QUESTIO TERTIA.

Vtrum sine gratia possimus vitare quocunque peccatum mortale.

Thom. 1. 2. q. 109. ar. 8. & 9.

Tertio quaeritur, vtrum sine gratia possimus vitare quocunque peccatum mortale. Et videtur quod non, quia a potentia defectuosa non potest exire nisi defectuosus actus (habens enim pedem claudum non potest incedere nisi claudicando) sed voluntas sine gratia est defectuosa, ergo omnis actus est defectuosus, sed actus defectuosus si sit voluntarius est peccatum, ergo &c.

Item mors a peccato consequuta est, ut dicitur Rom. 6. ergo ubi est necessitas moriendi, ibi est necessitas peccandi, sed in statu post peccatum est necessitas moriendi, ergo &c.

CONTRA. Nullus peccat in eo quod vitare non potest. Si ergo existens in peccato non potest peccata vitare, ergo peccando non peccat, quod est impossibile.

RESPONSIO. De homine possumus loqui dupliciter. Vno modo secundum statum naturae integrae, in quo potuit carere gratia & culpa. Alio modo secundum statum naturae corruptae, pro quo necesse est hominem ea rementem gratia, esse in peccato mortali. In primo statu potuit homo sine gratia vitare quocunque peccatum mortale. Quod patet, quia omnis natura in sua integritate potest in actu suo, cuius habet plenum dominium non exorbitare, sed actus deliberationis in quo solo potest peccatum mortale consistere, est plene in dominio hominis: ergo in statu naturae integre potuit homo circa hunc actum non exorbitare, & ita non peccare mortaliter.

In statu autem naturae corruptae, scilicet post peccatum primorum parentum, in quo necesse est, vel esse hominem in gratia vel in peccato mortali distinguendum est, quia hominem existentem sine gratia & in peccato mortali posse vitare quocunque mortale potest dupliciter intelligi, vel de peccato commisso satisfaciendo, vel cavendo ab omni peccato committendo. Primo modo non potest homo sine gratia vitare peccatum, quia non potest satisfacere de peccato commisso sine gratia, quia cum pec-

catum transeat actum, & maneat reatu, non est idem refuturum a peccato, & cessare ab actu peccandi, sed resurgere a peccato, est reparari ad ea quae homo per peccatum amisit, & expediri ab eis quae ex peccato incurrit, sed homo per peccatum mortale amittit acceptionem operum suorum a Deo, quae ante peccatum acceptabantur, ut remunerabilia vitae aeterna ad quae reparari non potest, nisi per gratiam per quam opera nostra acceptantur tanquam meritoria, modo quo dictum fuit supra. dist. 27. qu. 2. Incurrit etiam homo per peccatum mortale reatum poenae aeternae, a quo cum sit infinitus, nisi per gratiam (hoc est per Dei gratitatem condonationem) absolui non potest, secundum quod Psal. dicit ex persona peccatoris, non dabit deo placationem suam & precium redemptionis animae suae, & laborabit in aeternum, & vivet adhuc in finem: propter quod peccatum iam commissum non potest homo vitare sine gratia: & in hoc concordant omnes doctores, licet circa hoc olim erraverit Pelagius aestimans hominem propriis operibus posse sine gratia se a peccatis commissis satisfaciendo abolvere.

Si autem loquamur de peccato committendo, vtrum sine gratia possit quocunque vitari. Distinguendum est, quia homo sine gratia aut est in peccato secundum actum, puta quia vult furari aut adulterari, aut solum secundum reatum, puta quia peccavit, sed non manet actu in voluntate peccandi, vel forte non cogitat, aut non recollit. Si primo modo sic dicendum est, quod homo existens in peccato secundum actum non potest diu manere, quin cadat in aliud peccatum mortale. Cuius ratio est, quia sicut se habent principia in speculabilibus, sic fines in operabilibus vel appetibilibus, ut patet ex 1. Phy. Sed intellectus assentiens principis speculabilibus necessario assentit conclusionibus habentibus cum eis clarum & necessarium colligantiam: ergo similiter voluntas assentiens alicui fini, necessario assentit his quae habent clarum & necessarium colligantiam cum illo fine. Propter quod ille qui vult adulterari, & in hoc perseverat, si non possit ad hoc attingere nisi furando, quod det adulterae necessario ex velle adulterari incidit in velle furari. Et ita similiter est in multis aliis peccatis. Et sic loquitur Aug. lib. de vera religione, quod superbus necesse habet aliis invidere, quod non est intelligendum de necessitate absoluta, sed conditionata quae est ex fine: dum enim superbus fini suo inhaerere vult, qui est quaerere propriam excellentiam, necesse est ut invidet alterius excellentiae, quae proprie excellentiae derogat. Et ita homo existens in peccato secundum actum, non potest diu vitare quin cadat in aliud peccatum.

Si autem homo sit in peccato solum secundum reatum, sic dicunt quidam quod antequam hominis ratio iri qua est peccatum mortale reparetur per gratiam iustificante potest singula peccata mortalia vitare ad aliquod quidem tempus, sed non diu. Quod sic probant, sicut rationi debet subdi inferior appetitus, ita ratio debet subdi Deo, & in ipso finem constituere, & sicut per iudicium rationis debent regulari motus inferioris appetitus, ita per finem constitutum in Deo debent regulari omnes actus humani, sed in appetitu inferiori non totaliter subiecto rationi necesse est motus inordinatos contingere, ergo similiter in ratione hominis non existente subiecta deo de necessitate est, ut contingant multae inordinationes: cum enim homo non habet cor suum firmatum in deo, ut pro nullo bono consequendo vel malo vitando, vellet ab eo separari, occurrunt multa propter quae vitanda, vel contra quenda homo recedit a Deo, contemnendo praeccepta ipsius, & peccando mortaliter. Et ideo sicut homo in gratia constitutus (in quo tamen appetitus inferior non plene subditur rationi) potest vitare singula peccata venialia, & etiam omnia simul per aliquod tempus, sed non diu, sic voluntas hominis sine gratia potest vitare singula peccata mortalia, & omnia simul ad tempus, sed non diu.

Sed istud non videtur valere. Primo quia secundum omnes in statu naturae integre homo poterat omne peccatum mortale vitare. Quae autem pertinent ad naturam, per peccatum non amittuntur, licet forte habitus minuatur: & ideo libera electio boni, & fuga mali, quae ad naturam liberi arbitrii pertinent, nullo modo per peccatum

quae peccat.

Thom. de ma. lo. q. 3. ar. 1. ad. 3.